

Ryc. 3. Wpływ dolistnego nawożenia sadzonek na ich zakorzenianie. Odmiana: 'L. Spaeth', termin sadzonkowania 26.05.1973 r. Związki mineralne stosowano w roztworach wodnych, NAA w preparacie proszkowym. Liczba sadzonek w powtórzeniu — 8.

LITERATURA

- Boddy R. M., 1962. The propagation of lilacs (*Syringa*). Proc. Inter. Plant Prop. Soc. Ann. Meet. 254—256.
- Gorter C. J., 1969. Auxin — synergists in the rooting of cuttings. *Physiol. Plant.* 22: 497—502.
- Mecklenburg R. A., Tukey H. B., 1964. Influence of foliar leaching on root uptake and translocation of calcium 45 to the stem and foliage of *Phaseolus vulgaris*. *Plant Physiol.* 39 (4): 533—536.
- Sonnenfeld M., 1961. Badania orientacyjne nad czasokresem sadzonkowania kilku drzew i krzewów. *Acta Agrobot.* 10 (2): 35—45.
- Wareing P. F., Philips D. T., 1976. Regulacja wzrostu i różnicowania u roślin. PWN Warszawa.

ALEKSANDER ŁUKASIEWICZ
 OGRÓD BOTANICZNY UAM

UWAGI O OPRACOWYWANIU *INDEX SEMINUM* W OGRODACH BOTANICZNYCH I INSTYTUCJACH POKREWNYCH

W wyniku dyskusji przeprowadzonych na kongresach i zjazdach poświęconych ogrodom botanicznym (Międzynarodowy Kongres Ogrodów Botanicznych w Belgii 1962, Międzynarodowa Unia Ogrodów Botanicznych — Edynburg 1964, zjazdy

ogrodów botanicznych w różnych krajach, XII Międzynarodowy Kongres Botaniczny w Leningradzie 1975 r.) oraz na podstawie artykułów publikowanych w *Gärtnerisch — Botanische Brief*, w czasopiśmie *Taxon* i innych, jak również własnych doświadczeń Ogrodu Botanicznego UAM proponuję następujące zasady odnośnie do opracowania *Index seminum*.

1. Forma indeksu

Obecnie stosowane przez ogrody botaniczne formy indeksów są bardzo różnorodne. Niekiedy są to tylko złożone kartki papieru. W krańcowo odmiennych przypadkach osiągają one formę bogato ilustrowanych broszur (którym materiał ilustracyjny często nie ma pokrycia w treści). Sugeruje się, aby indeks miał charakter użytkowy, a nie reprezentacyjny. Istotne w nim bowiem są tylko te dane, które dotyczą nasion. Powinien więc być on oszczędny, lekki, zszywany a nie składany.

2. Format

Najbardziej praktycznym okazał się format A5 (21 × 15 cm).

3. Okładka

Wygląd okładki mógłby być dowolny. Może być więc sztywna, miękka, ozdobiona fotografią lub grafiką, powtarzającą się corocznie lub o treści zmiennej. Istotne jednak jest opatrzenie jej czytelną i pełną nazwą ogrodu oraz rokiem wydania indeksu.

4. Adres wysyłającego

Winien on znajdować się zarówno w indeksie jak i na kopercie. Przy stosowaniu odmiennego alfabetu zalecane jest zamieszczanie nazwy ogrodu i adresu również przy użyciu alfabetu łacińskiego.

5. Spis treści

W przypadku gdy indeks obejmuje szereg części (np. rośliny ze stanowisk naturalnych, rośliny gruntowe z ogrodu, rośliny szklarniowe itp.) konieczne jest zamieszczanie spisu treści i to na początku indeksu,

6. Informacja o ogrodzie

Uzasadniona jest potrzeba dostarczania danych w jakich rosły rośliny mateczne. Składać się na nie winno: a) określenie położenia ogrodu (szerokość i długość geograficzna, wysokość n.p.m., ewentualnie szkic sytuacyjny miejsca zbierania nasion), b) dane klimatyczne (np. średnie wieloletnie za ostatni rok, wykres np. metodą Gaussen'a — Walter'a), c) typy gleb, d) rok założenia, e) aktualna powierzchnia w ogrodzie i pod szkłem, f) liczba gatunków, g) działy ogrodu.

7. Oznaczanie stosowanych symboli i skrótów

Niemal w każdym indeksie bywają stosowane symbole i skróty. Oznaczanie ich jest niezbędne i winno być umieszczone na początku indeksu.

8. Tożsamość nasion

Z przykrością stwierdzić należy, iż w wielu ogrodach botanicznych oferuje się do wymiany nasiona z roślin niesprawdzonych, pod fałszywą nazwą. Poważne ogrody botaniczne winny oferować nasiona tylko z roślin jednoznacznie oznaczonych i powtarzających z nasion. U gatunków łatwo krzyżujących się, nasiona zbierać należy z roślin izolowanych lub ich części (izolatory). Szczególnie cenione są nasiona pochodzące ze stanowisk naturalnych, a zwłaszcza gatunków endemicznych lub o ograniczonym zasięgu. Z odmian winno się oferować tylko te, których nasiona powtarzają przynajmniej w pewnym procencie cechy roślin matecznych lub dają interesujące wariacje. Ponadto oferować można organy wegetatywne poszczególnych odmian. Przy zestawianiu indeksu winno się stosować w maksymalnym stopniu aktualnie obowiązującą nomenklaturę.

9. Numerowanie pozycji

Wszystkie pozycje w indeksie winny być numerowane. Zamiast poprzednio często praktykowanego wysyłania dwóch indeksów, z których jeden po oznaczeniu propozycji zamawianych wracał do ogrodu oferującego, winno się załączać wkładki z numerami kolejnych pozycji w indeksie. Tańsze i wygodniejsze jest bowiem grupowanie i przesyłanie wyżej wymienionej wkładki (desiderata), zamiast dodatkowego indeksu. Wkładka taka winna zawierać adres wysyłającego oraz wolne miejsce na adres ogrodu zamawiającego.

10. Termin przyjmowania zamówień

Na początku indeksu winno się zamieszczać informację co do ostatecznego terminu przyjmowania zamówień. Jest to wskazane ze względu na organizację pracy przy wysyłce nasion. Termin ten może nie dotyczyć ogrodów z odległych krajów, z którymi wymiana korespondencji i przesyłek trwa często bardzo długo.

11. Układ indeksu

W praktyce stosowane są następujące układy indeksów: — Alfabetyczny w odniesieniu do gatunków. Jest on przejrzysty, nie daje jednak informacji o przynależności poszczególnych gatunków do rodzin, co niekiedy ułatwia kompletowanie kolekcji.

Alfabetyczny w odniesieniu do rodzin, a w ramach rodzin do gatunków. Dostarcza informacji również co do przynależności do poszczególnych rodzin.

Według działów znajdujących się w ogrodzie (np. roślin gruntowych, szklarniowych, uprawnych, według rejonów ich naturalnego rozmieszczenia, form życiowych itp.). Układ taki dostarcza wprawdzie bliższych danych w zakresie wyżej wymienionych kryteriów, może pociągać jednak za sobą kilkakrotne nieraz powtarzanie tych samych gatunków w jednym indeksie. Dane takie mogą być zamieszczane również przy układzie alfabetycznym poprzez stosowanie przy poszczególnych gatunkach określonych informacji lub symboli (dotyczących np. miejsca zbioru, roku zbioru, formy życiowej itp.).

12. Informacja o oferowanych nasionach lub organach wegetatywnych

Pożądane jest zamieszczanie w indeksach następujących uwag:

a) rok zbioru (o ile oferuje się nasiona nie z ostatniego zbioru), b) forma życiowa (drzewa, krzewy, byliny, rośliny dwuletnie, jednoroczne) przy użyciu ogólnie przyjętych symboli. Ułatwia to zamawiającym kompletowanie kolekcji określonych grup roślin, c) rośliny żywe, d) rośliny szklarniowe, e) nasiona stratyfikowane, f) nasiona oferowane z przyszłego zbioru (krótko żyjące).

Ze względów praktycznych informacje takie podawane są w indeksach przy pomocy symboli.

13. Wydzielanie roślin z naturalnych stanowisk

W przypadku oferowania większej ilości pozycji z naturalnych stanowisk, wskazane jest zamieszczanie ich jako oddzielnej grupy na początku lub na końcu indeksu. Przy poszczególnych gatunkach lub ich grupach powinno się podawać

następujące dane: a) miejscowość, b) siedlisko (wysokość n.p.m., zbiorowisko, topografia), c) ewentualnie nazwiska zbierających.

W przypadku tylko nielicznych pozycji nasion z naturalnych stanowisk niekiedy stosowane jest oznaczanie ich odpowiednimi symbolami, bez wydzielenia w oddzielną grupę. Zmusza to jednak do przeglądania całego indeksu dla ich odnalezienia.

14. Oznaczanie pochodzenia roślin matecznych rosnących w ogrodzie

Cenne jest to zwłaszcza w odniesieniu do egzemplarzy pochodzących z naturalnych stanowisk. Niekiedy zamieszczane są również informacje z jakiego ogrodu rośliny mateczne lub ich nasiona otrzymano.

W związku z tym, iż indeksy w znacznym stopniu obrazują walory poszczególnych ogrodów botanicznych, odzwierciedlając ich rozwój na przestrzeni lat, istnieje potrzeba tworzenia archiwów indeksów wszystkich ogrodów botanicznych z poszczególnych lat. Ze względu na związane z tym trudności (np. brak miejsca), mogłyby istnieć one głównie przy większych ogrodach botanicznych, posiadających odpowiednie warunki.

Coroczne wydawanie *Index seminum* przez poszczególne ogrody w chwili obecnej jest niezbędne. Pociąga to jednak za sobą konieczność przeglądania przez zamawiającego corocznie kilkuset indeksów, w których powtarza się niemal ten sam materiał. Docelowo więc przewiduje się wydawanie jednego wspólnego indeksu dla określonych regionów, pokrywających się z granicami państw lub ich grup (np. Japonia, ZSSR, państwa Beneluxu, Anglia z sąsiednimi wyspami itp.). Cel ten można osiągnąć przez tworzenie centralnych banków nasion jak to ma miejsce np. w Anglii, gdzie rolę tę pełni bank nasion w ogrodzie londyńskim Kew Garden. Rozwiązanie takie jest bardzo korzystne z wielu względów. Zapewnia ono możliwość specjalizacji poszczególnym ogrodom, które dostarczają nasion tylko określonych gatunków do centralnego banku nasion. Pozwala to na oszczędzanie kosztów związanych z wydawaniem indeksów i indywidualnego wysyłania indeksów i nasion przez poszczególne ogrody. Ponadto taki układ umożliwia skoncentrowanie wysiłku nad podniesieniem jakości prowadzonych kolekcji (np. bezbłędnym oznaczaniem gatunków, zapewnieniem możliwie pełnej siły kiełkowania nasion np. poprzez prawidłowy zbiór, czyszczenie, przechowanie itp.). Umożliwia to też szybkie zapoznanie się z oferowanym materiałem roślinnym z dużego regionu, w jednym opracowaniu.

W zbiorczym indeksie powinny być jednak podawane ogrody dostarczające danych gatunków nasion.

Możliwość stworzenia w Polsce tego rodzaju banku nasion będzie prawdopodobnie istniała w przyszłości w ogrodzie Botanicznym PAN w Warszawie — Powsinie.

LITERATURA

Arnoldiana Nr 13 1953. 41—60.

Bugała W., 1953. Krytyczne uwagi o kolekcjach drzew i krzewów w arboretach i ogrodach botanicznych oraz wymianie nasion między tymi instytucjami. Rocznik IX Sekcji Dendrologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Warszawa.

Gärtnerisch — Botanische Brief 1969/XII; 1970/III i IV; 1971/III; 1972/XII; 1973/XII; 1976/Nr 48
Karpowiczowa L., 1970. Na marginesie prowadzonej przez ogrody botaniczne wymiany nasion. Wiad. Bot. VI,

Taxon 1964. 90—94.

ALEKSANDER ŁUKASIEWICZ
Ogród Botaniczny UAM

**DOTYCHCZASOWA DZIAŁALNOŚĆ KOMISJI
OGRODÓW BOTANICZNYCH I ARBORETÓW PRZY KOMITECIE BOTANIKI PAN**

W artykule zamieszczonym w Biuletynie Ogrodów Botanicznych (1975 r. 2), podane zostały dane dotyczące powołania Rady Ogrodów Botanicznych i Arboretów na jubileuszowym zjeździe Polskiego Towarzystwa Botanicznego w Warszawie 9 września 1972 roku. W roku 1974 Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce została przekształcona w Komisję Ogrodów Botanicznych i Arboretów przy Komitecie Botaniki PAN.

Zgodnie z celem powstania Komisji zajmuje się ona całokształtem spraw związanych z działalnością Ogrodów Botanicznych i Arboretów (poza problematyką naukową i dydaktyczną, również zagadnieniami społecznymi i gospodarczo-technicznymi, które są istotną częścią działalności ogrodów).

W skład Komisji wchodzi kierownicy poszczególnych ogrodów botanicznych lub arboretów, względnie osoby je zastępujące. Zgodnie z planem naszej działalności corocznie odbywają się przynajmniej dwa zebrania. Jedno z nich ma miejsce zwykle w Warszawie zimą, i omawiane są na nim sprawy ogólne, a drugie w sezonie wegetacyjnym, kolejno w różnych ogrodach i arboretach. Te ostatnie zebrania mają na celu między innymi zapoznanie członków Komisji z aktualnym stanem poszczególnych ogrodów, ich problematyką naukową, perspektywami rozwoju itp. Dotychczas łącznie odbyło się 11 zebrań, poświęconych następującym zagadnieniom:

I Problematyka naukowa

A. Aktualnie rozwijana problematyka naukowa

Na podstawie przeprowadzonej ankiety w krajowych ogrodach botanicznych i arboretach rozwijane są następujące kierunki:

1) Aklimatyzacja roślin. Prace z tego zakresu prowadzone są w Instytucie Den-